

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 26.11.2015.
COM(2015) 690 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOJ SREDIŠNJOJ BANCI, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I
SOCIJALNOM ODBORU, ODBORU REGIJA I EUROPSKOJ INVESTICIJSKOJ
BANCI**

Godišnji pregled rasta za 2016.

Jačanje oporavka i poticanje konvergencije

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOJ SREDIŠNJOJ BANCI, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I
SOCIJALNOM ODBORU, ODBORU REGIJA I EUROPSKOJ INVESTICIJSKOJ
BANCI**

Godišnji pregled rasta za 2016.

Jačanje oporavka i poticanje konvergencije

UVOD

Gospodarstvo Europske unije na putu je umjerenog oporavka i očekuje se da će se oporavak postupno ubrzavati. Nezaposlenost se smanjuje, ali je i dalje na nezapamćeno visokoj razini. Oporavku pomažu privremeni pozitivni čimbenici, kao što su niske cijene nafte, relativno slab tečaj eura i akomodativna monetarna politika. Oporavak odražava i prve učinke reformi koje su provedene u proteklih nekoliko godina. Istovremeno, pojačani su sigurnosni problemi i geopolitičke napetosti, sve je više izazova u pogledu globalnih gospodarskih izgleda, osobito u gospodarstvima u usponu.

Gospodarski rezultati, socijalni uvjeti i provedba reformi i dalje se razlikuju diljem EU-a. Mnoga se gospodarstva još suočavaju s izazovima koji imaju dalekosežan utjecaj u pogledu visoke dugoročne nezaposlenosti i nezaposlenosti mladih. Rast produktivnosti i dalje je spor i utječe na konkurentnost i životni standard. Visoke razine privatnog i javnog duga pridonose usporavanju ulaganja. Rast i zapošljavanje ograničeni su i postojanošću brojnih makroekonomskih neravnoteža. One su istaknute i u Izvješću o mehanizmu upozoravanja za 2016., koje je doneseno uz ovaj Godišnji pregled rasta.¹

Nezapamćeni priljev izbjeglica i tražitelja azila tijekom protekle godine doveo je do potpuno novih okolnosti u pojedinim državama članicama. Taj novi razvoj događaja odmah se odrazio na kratkoročno povećanje javnih rashoda. Srednjoročno i dugoročno možda će pozitivno djelovati na ponudu radne snage i rast, uz uvjet da se uvedu prave politike za pristup tržištu rada i proces integracije.

U tom bi kontekstu politike trebale biti usmjerene na konsolidaciju oporavka i poticanju konvergencije prema onima koji postižu najbolje rezultate. Države članice trebale bi iskoristiti trenutačne povoljne okolnosti kako bi učinkovito provele ambiciozne reforme i odgovorne fiskalne politike. Kako bi se riješile gospodarske i društvene razlike među državama članicama te unutar društava potrebno je oživjeti postupak pozitivne ekonomske i socijalne konvergencije.

Glavni zaključci u Komisijinoj jesenskoj prognozi 2015.

- Na razini EU-a očekuje se rast realnog BDP-a sa 1,9 % u 2015. na 2,0 % 2016. i 2,1 % u 2017.
- Zaposlenost u EU-u trebala bi porasti za 1,0 % u 2015. te za 0,9 % u 2016. i 2017. Očekuje se da će stopa nezaposlenosti u 2015. pasti sa 9,5 % na 9,2 % u 2016. i 8,9 % u 2017.
- Godišnja će inflacija porasti sa 0 % u EU-u u 2015. na 1,1 % sljedeće godine i na 1,6 % u 2017.
- Predviđa se da će se ukupni udio deficita u BDP-u za cijeli EU smanjiti s procijenjenih 2,5 % ove godine na 1,6 % u 2017., a očekuje se da će udio duga u BDP-u pasti s očekivanih 87,8 % ove godine na 85,8 % u 2017.

Tijekom prve godine Komisija je ispunila najave i predstavila ambiciozne inicijative za potporu otvaranju radnih mjesta i rastu te jačanje ekonomske konvergencije i socijalne pravednosti. Komisijin Plan ulaganja za Europu vrijedan 315 milijardi EUR za pokretanje zapošljavanja i rasta u punom je zamahu. Komisija je donijela i niz konkretnih prijedloga o uspostavi temelja strategije jedinstvenog tržišta², unije tržišta kapitala³, energetske unije⁴ i

¹ COM(2015) 691.

² COM(2015) 550.

jedinstvenog digitalnog tržišta.⁵ Poduzeti su i važni koraci u osiguravanju pravednog i učinkovitog oporezivanja poduzeća.⁶ Komisija je osigurala brz nastavak plana za jačanje ekonomske i monetarne unije (EMU) utvrđenog u Izvješću petorice predsjednika.⁷ Naposljetku, Komisija i dalje bez prekida predano radi na promicanju usklađenog europskog odgovora na pitanja izbjeglica i migracija.

Ova je Komisija prošle godine pri predavljanju Godišnjeg pregleda rasta za 2015. izložila svoju strategiju zapošljavanja i rasta. Danas izlaže prioritete za nadolazeću godinu u okviru Godišnjeg pregleda rasta za 2016. Stvaranje održivog puta oporavka i oživljavanje postupka konvergencije moguće je tek uz zajedničko djelovanje svih institucija EU-a i država članica. Za to je potrebna bliska suradnja Europskog parlamenta i svih nacionalnih parlamenata, socijalnih partnera, nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti te civilnog društva u cjelini. U skladu sa svojim prijedlogom iz Komunikacije o dovršetku EMU-a, Komisija je prije predavljanja ovog Godišnjeg pregleda rasta surađivala s Europskim parlamentom.⁸ Europski parlament i dalje će imati vodeću ulogu i pružati političke smjernice o gospodarskim i socijalnim prioritetima. Uloga nacionalnih parlamenata posebno je važna u jačanju demokratske odgovornosti i transparentnosti te promicanju preuzimanja odgovornosti za reforme.

1. Prioriteti politika

Gospodarski i socijalni prioriteti iz Godišnjeg pregleda rasta za 2015. i dalje su relevantni, no potrebno je pojačati napore u području politika kako bi se stvorio održiv put oporavka, privukla ulaganja, ojačala sposobnost prilagodbe država članica EU-a, potaknula produktivnost i ubrzao postupak konvergencije. U tom kontekstu Komisija predlaže usmjeravanje napora na sljedeća tri prioriteta za 2016.:

– **ponovno pokretanje ulaganja** – i. napredak ostvaren u pogledu mobiliziranja privatnih i javnih ulaganja te odabir strateških projekata u okviru Plana ulaganja za Europu trebaju biti popraćeni većim ulaganjima i boljim regulatornim okruženjem na nacionalnoj i na europskoj razini; ii. treba dovršiti bankovnu uniju kako bi se ojačala financijska stabilnost u europodručju i izvan njega; treba ubrzati uspostavu unije tržišta kapitala kako bi poduzeća imala pristup većim i raznolikijim izvorima financiranja i kako bi financijski sektor mogao u potpunosti podržati realno gospodarstvo; potrebno je riješiti i problem nakupljenog duga koji usporava odluke o financiranju i ulaganjima; iii. prioritetima ulaganja mora se obuhvatiti ne samo tradicionalna infrastruktura, već i ljudski resursi i povezana socijalna ulaganja

– **provedba strukturnih reformi radi modernizacije naših gospodarstava** – i. reforme se moraju temeljiti na učinkovitoj koordinaciji među državama članicama i težiti većoj produktivnosti i pozitivnoj konvergenciji; ii. u politikama tržišta rada treba se pronaći ravnoteža između fleksibilnosti i sigurnosti; posebno se treba usredotočiti na rješavanje

³ COM(2015) 468.

⁴ COM(2015) 080.

⁵ COM(2015) 192.

⁶ COM(2015) 302.

⁷ COM(2015) 600.

⁸ I na plenarnoj sjednici 11. studenoga 2015.

problema nezaposlenosti mladih i dugoročne nezaposlenosti, iii. integriranija i konkurentnija tržišta proizvoda i usluga trebala bi poticati inovacije i otvaranje radnih mjesta

– **odgovorne fiskalne politike** – i. u mnogim je zemljama potrebno nastaviti podupirati fiskalnu konsolidaciju koja pogoduje rastu i vlasničkom kapitalu, ii. iz poreznih se sustava moraju ukloniti čimbenici koji destimuliraju otvaranje radnih mjesta te se mora povećati njihova pravednost i učinkovitost, iii. sustave socijalne zaštite trebalo bi osuvremeniti kako bi se mogli učinkovito nositi s rizicima tijekom cijelog životnog ciklusa, a pritom ostati fiskalno održivi u pogledu nadolazećih demografskih izazova.

Tim se prioritetima podupire plan koji su iznijela petorica predsjednika u Izvješću za dovršetak europske ekonomske i monetarne unije. Prioriteti uključuju i stavljanje većeg naglaska na zapošljavanje i socijalni učinak.

Nadovezujući se na iskustvo stečeno tijekom prošle godine, europski semestar od sada će se sastojati od dvije uzastopne faze kako bi se europska faza (od studenoga do veljače) jasnije razlikovala od nacionalne faze (od veljače do lipnja). Uz potrebno jačanje koordinacije i nadzora ekonomskih politika i proračunskih postupaka u svim državama europodručja, potrebno je pomno pratiti i analizirati opće gospodarsko, socijalno i fiskalno stanje europodručja u cjelini i tu analizu uzeti u obzir pri oblikovanju nacionalnih politika. Kako bi se na vrijeme uzeli u obzir izazovi cijelog europodručja, Komisija sada, uz ovaj Godišnji pregled rasta, objavljuje i svoj prijedlog preporuka za europodručje.⁹

Strategija Europa 2020. – bolja provedba i praćenje

Strategijom Europa 2020., koja je 2010. pokrenuta kao strategija EU-a za ostvarivanje pametnog, održivog i uključivog rasta za Europu, utvrđeno je pet ambicioznih ciljeva u području zapošljavanja, istraživanja i razvoja, klimatskih promjena i energije, obrazovanja i borbe protiv siromaštva te socijalne isključenosti, koje EU treba ostvariti do 2020. Iako smo na pragu ostvarivanja ciljeva u pogledu klimatskih promjena, energije i obrazovanja, zbog krize se usporio napredak u drugim područjima, a stanje se posebno pogoršalo u području siromaštva i socijalne isključenosti. Strategija Europa 2020. služi kao referentni okvir za aktivnosti na razini EU-a, u Parlamentu i različitim sastavima Vijeća, ali i na nacionalnim i regionalnim razinama: države članice odredile su nacionalne ciljeve u skladu s ciljevima EU-a o kojima se zatim izvješćuje u okviru godišnjih nacionalnih programa reformi; Eurostat redovito objavljuje sveobuhvatna izvješća o postignutom napretku.¹⁰ Strategijom Europa 2020. utječe se na strateške odluke u radu Komisije, a strateške odluke odražavaju se i na rashode EU-a: one su bile okosnica u izradi višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014. – 2020., u programiranju europskih strukturnih i investicijskih fondova te u pokretanju novih programa financiranja na razini EU-a. Dobar primjer uspostava je programa Obzor 2020. za istraživanje, inovacije i tehnološki razvoj, čije je financiranje znatno povećano unatoč sveukupno oskudnim proračunskim sredstvima na razini EU-a.

U razdoblju 2014. – 2015., na polovini puta do ostvarenja programa Obzor 2020., Komisija je provela reviziju strategije Europa 2020. počevši s komunikacijom „Provjera napretka strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast”. U okviru tog postupka provedeno je javno savjetovanje kojim se pokazalo da se strategija Europa 2020. i dalje smatra primjerenim načinom promicanja zapošljavanja i rasta na razini EU-a i na nacionalnim razinama. Iako nisu postignuti rezultati u svim područjima, savjetovanje je imalo dodatnu vrijednost i ostvarilo je pozitivan učinak, posebno pokretanjem djelovanja na europskoj razini i u državama članicama u nizu područja koja su ključni pokretači zapošljavanja i rasta. Međutim, savjetovanje je pokazalo i da države članice strategiju ne provode u dovoljnoj mjeri i da je potrebno veće sudjelovanje na terenu.

U kontekstu te revizije Komisija će na najbolji način iskoristiti postojeću strategiju i njezine instrumente tako što će poboljšati njezinu provedbu i praćenje u okviru europskog semestra. Komisija je prema toj osnovi prilagodila smjernice za države članice u pogledu izrade nacionalnih programa reformi kako bi se osiguralo da strategija Europa 2020. zadrži istaknutu ulogu.

⁹ COM(2015) 692 i SWD(2015) 700.

¹⁰ Pametniye, zelenije i uključivije? Pokazatelji za potporu strategije Europa 2020., Eurostat 2015.

Usporedno s time, Komisija će sljedeće godine započeti postupak razvoja dugoročne vizije koja prelazi okvire Obzora 2020., među inim i u kontekstu novih ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda za 2030. Pritom će se u obzir uzeti rezultati spomenute revizije strategije Europa 2020.

2. Ponovno pokretanje ulaganja

U kontekstu niskih kamatnih stopa, dostatne likvidnosti na financijskim tržištima i smanjenja financijske poluge javnih i privatnih subjekata, razine ulaganja i dalje su niske. Time se naglašava potreba za Planom ulaganja za Europu – zajedničkim djelovanjem u području ulaganja kako bi se zadržala konkurentnost i potaknulo gospodarsko djelovanje. Cilj je plana poticanje financiranja ulaganja, uklanjanje prepreka, povećavanje inovacija i produbljivanje jedinstvenog tržišta.

Provedba Plana ulaganja za Europu

Komisija je prije godinu dana predložila Plan ulaganja, čiji je cilj pokretanje dodatnih ulaganja od najmanje 315 milijardi EUR tijekom tri godine i vraćanje ulaganja na održive razine iz vremena prije krize. Cilj je Plana ulaganja pokrenuti dodatna ulaganja u Europi s pomoću postojećih i novih alata te stvoriti bolje uvjete za ulaganja i dalje jačati jedinstveno tržište.

Zahvaljujući brzom potpori Europskog parlamenta i Vijeća te operativnim aktivnostima Europske investicijske banke, investicijski plan sada je operativan. Europski fond za strateška ulaganja (EFSU), koji je u siječnju predložila Komisija, u potpunosti je uspostavljen te se njime podupiru rizičniji projekti s većim povratima za koje bi inače teško bilo pronaći financiranje. Operativan je postao i Europski savjetodavni centar za ulaganja kojemu je cilj pružiti podršku ulagačima i predlagateljima projekata. Europski portal projekata ulaganja pokrenut će se početkom sljedeće godine i s pomoću njega će se ulagači moći upoznati s mogućim investicijskim projektima na temelju pouzdanih i jednostavnih referentnih kriterija. Velik broj država članica uložio je i znatne financijske doprinose za djelatnosti Fonda putem nacionalnih razvojnih banaka ili na drugi način.

Kako bi se nastavilo s napretkom, države članice potiču se da i dalje podižu svijest o EFSU-u, podržavaju razvoj privatnih i javnih investicijskih projekata i platformi za zajednička ulaganja te ih dostavljaju Europskoj investicijskoj banci radi mogućeg financiranja sredstvima EFSU-a i Europskom portalu projekata ulaganja radi privlačenja mogućih ulagača. Usluge Europskog savjetodavnog centra za ulaganja mogle bi se iskoristiti za razvoj boljih investicijskih projekata i pristup EU-ovim mogućnostima financiranja. Osim toga, države članice koje još nisu uložile sredstva u Plan ulaganja potiču se da to učine.

Nadalje, države članice trebale bi u potpunosti iskoristi mogućnost kombiniranja EFSU-a s ostalim fondovima EU-a u okviru Obzora 2020., Instrumenta za povezivanje Europe te europskih strukturnih i investicijskih fondova, posebno zato što se povećava broj programa EU-a u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014. – 2020. i njima se sve više podupiru ulaganja na terenu diljem Europe, u infrastrukturu, inovacije i znanje. Države članice trebale bi utvrditi i ukloniti konkretne prepreke, upravne ili regulatorne, kojima se koči brza isporuka sredstava. Komisija će ispitati i napredak postignut u iskorištavanju fondova EU-a u kontekstu tekuće revizije višegodišnjeg financijskog okvira kako bi se pojednostavnila i racionalizirala njihova provedba te povećala sinergija s

nacionalnim sredstvima i privatnim financiranjem, uz maksimalno iskorištavanje nacionalnih ulaganja.

Napredak s EFSU-om¹¹: doprinosi država članica i odobreni projekti

Devet država članica uložilo je doprinose u Plan ulaganja, većinom putem svojih nacionalnih razvojnih banaka: Bugarska (100 milijuna EUR), Njemačka (8 milijardi EUR), Španjolska (1,5 milijardi EUR), Francuska (8 milijardi EUR), Italija (8 milijardi EUR), Luksemburg (80 milijuna EUR), Slovačka (400 milijuna EUR), Poljska (8 milijardi EUR) i Ujedinjena Kraljevina (8,5 milijardi EUR/6 milijardi GBP).

Kada je riječ o malim i srednjim poduzećima te poduzećima srednje tržišne kapitalizacije, EFSU je putem „okvira za MSP-ove” Europskom investicijskom fondu (EIF) omogućio jačanje aktivnosti u okviru programa COSME i OBZOR 2020. i poticanje rasta u sektoru MSP-ova. Dosad je EIF odobrio 69 projekata s financijskim posrednicima u 18 zemalja, a to su: Belgija, Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Francuska, Irska, Italija, Luksemburg, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Švedska i Ujedinjena Kraljevina. U okviru EIF-a već je potpisano 56 aktivnosti, uz ukupno financiranje u okviru EFSU-a u iznosu od 1,4 milijardi EUR, što će vjerojatno potaknuti ulaganja u visini od najmanje 22 milijarde EUR. Očekuje se da će od toga koristiti imati oko 71 000 MSP-ova i poduzeća srednje tržišne kapitalizacije, među inim u Belgiji, Bugarskoj, Češkoj, Francuskoj, Italiji, Luksemburgu, Nizozemskoj, Njemačkoj, Poljskoj, Portugalu, Sloveniji i Ujedinjenoj Kraljevini.

Nadalje, Europska investicijska banka odobrila je 32 projekta iz „okvira za infrastrukturu i inovacije”, za što je zatražila jamstvo iz sredstava EFSU-a. Ti su projekti smješteni u sljedećim državama članicama: u Austriji, Belgiji, Danskoj, Francuskoj, Finskoj, Irskoj, Italiji, Nizozemskoj, Njemačkoj, Slovačkoj, Španjolskoj i Ujedinjenoj Kraljevini. Gotovo polovinom tih projekata podržavaju se ulaganja u obnovljive izvore energije i energetske učinkovitost te drugi oblici ulaganja kojima se pridonosi prelasku na gospodarstvo s niskim udjelom ugljika. Ostali su projekti u području istraživanja i razvoja, industrijskih inovacija, digitalne i socijalne infrastrukture, prometa te pristupa financiranju za manja poduzeća.

Na temelju dosadašnjeg napretka u ta dva okvira, Planom ulaganja potaknut će se dodatna financiranja u EU-u u iznosu većem od 44 milijardi EUR. EIB je nedavno objavio da se očekuje da će se u Europi do kraja 2015. u okviru EFSU-a mobilizirati ulaganja u visini od oko 50 milijardi EUR.

Osim toga, prijeko je potrebno usredotočiti se na poboljšanje ulagačke klime: osiguravanjem veće regulatorne predvidljivosti; poboljšanjem i diversifikacijom izvora financiranja te jačanjem jednakih uvjeta u Europskoj uniji i uklanjanjem prepreka za ulaganja unutar EU-a i izvan njega. Na razini EU-a pokrenuto je djelovanje u nekoliko područja, kao što je utvrđeno u okviru strategije jedinstvenog tržišta, energetske unije i jedinstvenog digitalnog tržišta. Taj napor na razini EU-a treba biti popraćen naporom na nacionalnoj razini.

Kako bi se ubrzale promjene u tim područjima i povećala privlačnost država članica za ulaganja, uz ovaj se Godišnji pregled rasta objavljuju informacije po državama članicama o ključnim izazovima za ulaganja na nacionalnoj razini¹². Tom preliminarnom analizom prepreka za ulaganja u svakoj državi članici potvrđeno je da se modeli ulaganja i investicijske prepreke uvelike razlikuju među državama članicama. Ne postoji jedinstveno rješenje za sve. Komisija se u okviru poboljšanog europskog semestra namjerava uključiti u dijalog s državama članicama u pogledu utvrđivanja tih izazova i njihova mogućeg uklanjanja, među inim putem tematskih rasprava u Vijeću. Ti će se izazovi dodatno analizirati u kontekstu izvješća po državama članicama koja su predviđena za veljaču 2016.

Poboljšanje uvjeta financiranja realnoga gospodarstva

Uvjeti kreditiranja znatno su se poboljšali, ali razlike među državama članicama i dalje postoje. Poduzeća se i dalje suočavaju s različitim uvjetima financiranja ovisno o svojoj

¹¹ Stanje na dan 18. studenoga 2015.

¹² SWD(2015) 400.

lokaciji. Stoga je potrebno nastaviti s poticanjem politika kojima je cilj ponovna uspostava povoljnih uvjeta financiranja u svim državama članicama.

Usto, mnoge se zemlje suočavaju s izazovom visokog privatnog duga i velikog broja loših kredita kojima se sprečava funkcioniranje financijskog posredovanja i ograničavaju odluke o ulaganjima u korporativnom sektoru. U nekim državama ograničena sposobnost rješavanja loših kredita prepreka je bankama da izdaju nove kredite.

Izazov je i potreba za olakšavanjem opterećenja servisiranja duga u privatnom sektoru. Za to su potrebni suvremeni i učinkoviti okviri za rješavanje nesolventnosti i stečaja. Kvalitetni okviri za rješavanje nesolventnosti ključni su za odluke o ulaganjima jer se njima utvrđuju prava vjerovnika i zajmoprimaca u slučaju financijskih poteškoća.

Uspostava bankovne unije veliko je postignuće u jačanju financijske stabilnosti ekonomske i monetarne unije. Sve države članice u najkraćem roku trebaju prenijeti sve relevantno zakonodavstvo. Konkretno, brza provedba Direktive o oporavku i sanaciji banaka te najnovije revizije Direktive o sustavima osiguranja depozita od ključne je važnosti. Istovremeno je Komisija kao dodatnu mjeru za dovršetak bankovne unije predložila uspostavu Europskog sustava osiguranja depozita¹³. Usto će se nastaviti rad na daljnjem smanjenju rizika u bankarskom sektoru.

Potrebno je i ukloniti prepreke za slobodno kretanje kapitala na jedinstvenom tržištu te povećati raznolikost i proširiti izvore financiranja realnoga gospodarstva. U tu je svrhu Komisija predstavila ambiciozan plan dovršetka unije tržišta kapitala do 2019. Za to su potrebne mjere od kojih su neke pravne naravi te ih treba dogovoriti na europskoj razini. Međutim, takve se inicijative EU-a moraju dopuniti aktivnostima na nacionalnoj razini, primjerice ulaganjem napora u smanjenje administrativnog opterećenja ili izbjegavanjem uvođenja dodatnih zahtjeva pri prenošenju direktiva u nacionalno zakonodavstvo (tzv. „prekomjerna regulacija” ili engl. *gold-plating*), kao što su porezne prepreke za prekogranična ulaganja.

Ulaganje u ljudski kapital

Pametna ulaganja u ljudski kapital Europe te reforme sustava obrazovanja i usavršavanja koje su usredotočene na učinkovitost dio su napora potrebnih za ponovno otvaranje radnih mjesta i postizanje održivog rasta. Omogućavanjem da osobe steknu odgovarajuće vještine potiču se inovacije i konkurentnost; to je osnova za visoku produktivnost te je najbolji način sprečavanja gubitka posla i smanjenja rizika od siromaštva i socijalne isključenosti. Iako je EU velik proizvođač vještina i znanja, njegovi sustavi obrazovanja i usavršavanja na međunarodnoj razini ne ostvaruju dovoljno dobre rezultate. Oko 20 % radno sposobnog stanovništva raspolaže tek osnovnim vještinama kao što su pismenost i osnovne matematičke vještine, a 39 % poduzeća teško pronalazi osoblje s potrebnim vještinama. Te su poteškoće posljedica dugogodišnje krize i brzog razvijanja modela rada u digitalnom gospodarstvu – nezaposlenost je osobito pogodila niskokvalificirane radnike, a u mnogim sektorima ili regijama povećala se neusklađenost između postojećih i traženih vještina.

Osim toga, nužno je da države članice promiču socijalna ulaganja u širem smislu, među inim u zdravstvenoj skrbi, skrbi o djeci, stambenoj potpori i uslugama rehabilitacije

¹³ COM(2015) 586.

kako bi se pojačali postojeći i budući ljudski kapaciteti za uključivanje na tržište rada i prilagodbu. Mnogo se može učiniti uz potporu programa EU-a, poput europskih strukturnih i investicijskih fondova. Socijalnim se ulaganjima tijekom vremena ostvaruju gospodarske i društvene koristi, posebno u smislu mogućnosti zapošljavanja, dohodaka i produktivnosti, sprečavanja siromaštva i jačanja socijalne kohezije. Socijalnu infrastrukturu trebalo bi omogućiti na fleksibilniji, personaliziran i integriraniji način kako bi se promicalo aktivno uključivanje osoba koje su najslabije povezane s tržištem rada.

3. Provedba strukturnih reformi za modernizaciju naših gospodarstava

Učinkovita provedba reformi kojima se osigurava zdravo regulatorno i institucionalno okruženje te dobro funkcioniranje gospodarstva ključna je za poticanje ulaganja i otvaranja novih radnih mjesta, podizanje životnog standarda i promicanje konvergencije unutar Europske unije.

Sve bi države članice trebale iskoristiti trenutačno povoljna kretanja za jačanje svojih napora usmjerenih na osiguravanje dobrog funkcioniranja tržišta rada, proizvoda i kapitala, kvalitetnih sustava obrazovanja i osposobljavanja, modernih i učinkovitih sustava socijalne sigurnosti te na poticanje inovacija i poduzetništva.

Bolje usklađivanje i podupiranje strukturnih reformi

Države članice provode mjere usmjerene na modernizaciju svojih gospodarstava i uklanjanje makroekonomskih neravnoteža utvrđenih proteklih godina¹⁴, no problematična su područja i dalje prisutna, a pojavljuju se i novi izazovi. To je vidljivo iz Izvješća o mehanizmu upozoravanja za 2016., objavljenog zajedno s ovim Godišnjim pregledom rasta, kojim je utvrđeno da se na određeni broj država treba primijeniti detaljno preispitivanje u okviru postupka zbog makroekonomskih neravnoteža.

Iako je konvergencija ponovno u tijeku, rezultati država članica znatno se razlikuju u određenim područjima koja su ključna za produktivnost i konvergenciju. Komisija namjerava s državama članicama i ključnim dionicima započeti raspravu o izazovima s kojima se suočavaju i o optimalnim odgovorima politika te će poticati usklađivanje s najuspješnijim državama. Usporedba na temelju referentnih mjerila, tj. uzajamna provjera s obzirom na određenu referentnu vrijednost¹⁵ pokazatelja povezanih s ekonomskim i socijalnim rezultatima te politikama u svakoj državi članici, može biti koristan alat za utvrđivanje nezadovoljavajućih rezultata i potrebe za djelovanjem u ranoj fazi, praćenje napretka te učinkovito komuniciranje rezultata poduzetih mjera politike. Može pridonijeti i većoj odgovornosti država članica u pogledu strukturnih reformi kao i osiguranju njihove provedbe.

Komisija će postupno predlagati utvrđivanje referentnih mjerila i razmjenu najbolje prakse u različitim područjima politike, polazeći od postojećih tematskih analiza izrađenih u suradnji s državama članicama u okviru različitih foruma. Kao što je navedeno u Izvješću petorice predsjednika o „dovršetku europske ekonomske i monetarne unije”¹⁶, zajedničkim se

¹⁴ COM(2015) 691.

¹⁵ Pokazatelji se obično vrednuju u odnosu na najmanje jednu relevantnu vrijednost, primjerice prosjek, najuspješnije tromjesečje, najboljeg u skupini, susjednu državu ili jednostavno državu za čijim se primjerom želi povesti.

¹⁶ Izvješće od 22. lipnja 2015. Vidi i COM(2015) 600.

standardima proces konvergencije može usmjeriti na otpornije ekonomske strukture. Izvješće upućuje na to da bi ti zajednički standardi trebali biti usmjereni prvenstveno na tržišta rada, konkurentnost, poslovno okruženje i javne uprave, baš kao i na određene aspekte porezne politike.

Nadalje, financijska sredstva EU-a mogu imati presudnu ulogu u potpori provedbi reformi i izravnom ulaganju u realno gospodarstvo, pod uvjetom da budu pametno usmjerena i učinkovito upotrijebljena. U tom kontekstu prioriteta utvrđeni u nedavnim preporukama po državama članicama uzeti su u obzir pri utvrđivanju programa europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje 2014. – 2020. U cilju potpore strukturnim reformama Komisija će nastojati unaprijediti uporabu europskih strukturnih i investicijskih fondova za potporu provedbi preporuka po državama članicama, među ostalim i mjerama kojima se učinkovitost tih fondova povezuje s dobrim ekonomskim upravljanjem. Države članice trebale bi poduzeti sve kako bi osigurale da se potencijal financijskih sredstva EU-a iskoristi u potpunosti. Provedba reformi u međuvremenu će se podržavati relevantnim EU-ovim programima financiranja u predmetnim područjima politika i postupnim uvođenjem tehničke pomoći koju pruža Komisijina Služba za potporu strukturnim reformama. Ovaj Godišnji pregled rasta popraćen je prijedlogom o financiranju tehničke pomoći državama članicama.¹⁷

Poticanje zapošljavanja i uključivih socijalnih politika

Otvaranje radnih mjesta mora ostati ključni prioritet reformi. Stopa nezaposlenosti počela je opadati u kontekstu postupnog oporavka. Poticajne makroekonomske politike i učinak strukturnih reformi pridonijeli su tim pozitivnim kretanjima. No prevelik broj tražitelja zaposlenja i dalje teško pronalazi zaposlenje jer je potražnja slaba te njihove vještine ne odgovaraju nužno vještinama koje se traže za slobodna radna mjesta.

Kao što je istaknuto u nacrtu Zajedničkog izvješća o zapošljavanju¹⁸, stopa je nezaposlenosti i dalje previsoka, s 23 milijuna nezaposlenih Europljana u kolovozu 2015. Štoviše, gotovo polovina tog broja¹⁹ nezaposlena je već više od godinu dana. Stopa dugoročne nezaposlenosti gotovo se udvostručila od 2008.²⁰, uz znatne razlike među državama članicama. Bilježi se i veoma visoka razina nezaposlenosti mladih koja, unatoč općenitom padu, u većini država članica i dalje iznosi više od 20 %. Nacionalne, regionalne i lokalne vlasti trebale bi unaprijediti svoje napore usmjerene na smanjenje nezaposlenosti mladih u skladu s Jamstvom za mlade, i to uvođenjem sistemskih promjena u području prijelaza između školovanja i zaposlenja, politika uključivanja u tržište rada i dobrog funkcioniranja javnih službi za zapošljavanje.

Dugoročna nezaposlenost utječe na društvo u cjelini – njezine se teške socijalne posljedice odražavaju na građane te negativno utječe na rast i javne financije. Dugoročna nezaposlenost jedan je od čimbenika povezanih s rastom siromaštva u EU-u od početka krize. U 2014.²¹ četvrtina stanovništva EU-a bila je na rubu siromaštva ili socijalne isključenosti.

¹⁷ COM(2015) 701.

¹⁸ COM(2015) 700.

¹⁹ Više od 12 milijuna.

²⁰ U 2014. iznosila je 5,1 % u EU-u i 6,1 % u europodručju.

²¹ Najnoviji dostupni podaci.

Države članice trebale bi povećati napore za rješavanje problema dugoročne nezaposlenosti u skladu sa smjernicama iz Preporuke o uključivanju dugotrajno nezaposlenih osoba na tržište rada.²² Konkretno, trebalo bi se težiti ugovorima o uključivanju na tržište rada i uspostavi jedinstvene kontaktne točke kako bi se dugotrajno nezaposlenima omogućila korist od individualnog pristupa, lakše dostupnosti i transparentnije potpore.

Mjere politike moraju i dalje biti usmjerene na uklanjanje čimbenika kojima se destimulira poduzetništvo i otvaranje novih radnih mjesta, a koji su svojstveni različitim nacionalni sustavima. Osobito, oporezivanje rada i sustavi naknada trebali bi se utvrditi i provoditi tako da se njima potiču ulaganja i zapošljavanje. U rujnu 2015. Euroskupina je izdala zajednička načela kojima bi se države članice europodručja trebale voditi u svojim naporima za smanjenje poreznog klina na rad. Euroskupina se složila da se za referentno mjerilo poreznog opterećenja rada u državama članicama europodručja uzme prosjek EU-a ponderiran BDP-om. Tekućom usporedbom na temelju referentnih mjerila i razmjenom najbolje prakse trebao bi se osigurati nov poticaj reformi poreza na rad na nacionalnoj razini te, smanjenjem poreznog klina, države članice podržati u njihovim naporima usmjerenima na smanjenje ukupnih troškova zapošljavanja.²³ Nadalje, države članice trebale bi poduzeti mjere za poticanje inovativnih novih djelatnosti i pojednostavniti otvaranje novih radnih mjesta, prije svega u okviru MSP-ova.

Kada je riječ o stopi zapošljavanja, i dalje se u više država članica bilježi znatan jaz između muškaraca i žena. Unatoč činjenici da žene obično imaju veći stupanj obrazovanja od muškaraca, one i dalje nisu jednako zastupljene na tržištu rada. Države članice trebale bi imati sveobuhvatan pristup usklađivanju privatnog i poslovnog života, među ostalim i s pomoću ustanova za skrb o djeci, dopusta i fleksibilnog radnog vremena, kao i sustave oporezivanja i naknada kojima se primatelje drugog dohotka u kućanstvu ne odvraća od rada ili rada u većoj mjeri. Posebnu je pozornost potrebno posvetiti samohranim roditeljima i osobama koje su dužne skrbiti o drugima.

Za ostvarivanje fleksibilnosti i sigurnosti u svijetu rada potrebne su sveobuhvatne reforme kojima se istovremeno obuhvaća segmentacija tržišta rada, primjereno kretanje plaća, dobro razrađeni sustavi dohodovne potpore, politike za lakši prijelaz na nova radna mjesta, osiguravanje odgovarajućih vještina tražiteljima zaposlenja i njihovo bolje usklađivanje s traženim vještinama za slobodna radna mjesta. Taj će pristup biti uspješan samo ako se bude temeljio na snažnom sudjelovanju socijalnih partnera.²⁴

Da bi se osigurale visoke razine zaposlenosti u cijelom EU-u i ubrzala konvergencija, realne se plaće moraju uskladiti s kretanjem produktivnosti u srednjoročnom razdoblju. Ključnu ulogu u tom procesu imaju socijalni partneri. Mehanizmima određivanja plaća, među ostalim i kolektivnim ugovorima, trebao bi se omogućiti određeni stupanj fleksibilnosti za diferencirani rast plaća među sektorima ili unutar određenog sektora kako bi se s vremenom realne plaće na odgovarajući način uskladile s kretanjem produktivnosti. U tom je kontekstu važno osigurati odgovarajuću zastupljenost radnika i učinkovitu koordinaciju načina pregovora na različitim razinama i među njima.

²² Prijedlog Preporuke Vijeća o uključivanju dugotrajno nezaposlenih osoba na tržište rada, COM(2015) 462.

²³ Izjava Euroskupine o programu strukturnih reformi – tematske rasprave o rastu i radnim mjestima: određivanje referentnih vrijednosti poreznog opterećenja rada, 638/15, 12.9.2015.

²⁴ Smjernicama za zapošljavanje (Odluka Vijeća 11360/15 od 5. listopada 2015.) pozivaju se države članice da u okviru reformi tržišta rada, uključujući nacionalne mehanizme određivanja plaća, slijede nacionalne prakse socijalnog dijaloga i omoguće potreban prostor u politikama za široko razmatranje društveno-ekonomskih pitanja.

Države članice trebaju nastaviti modernizaciju i pojednostavnjenje zakonodavstva u području zaštite radnih mjesta, osiguravajući učinkovitu zaštitu radnika i promicanje prijelaza na tržištu rada između različitih poslova i zanimanja. Stabilni i predvidljivi radni odnosi, prije svega trajnije vrste ugovora, potiču poslodavce i posloprimce da više ulažu u vještine i cjeloživotno učenje. Njima se pojedincima omogućuje planiranje vlastite budućnosti jer im se osigurava održiva perspektiva napretka u karijeri i rasta primanja. Povećanje ukupne stope zaposlenosti posljednjih godina može se uglavnom pripisati povećanju broja ugovora o radu na određeno vrijeme, što nije neobično u ranim fazama oporavka. Općenitijim pomakom k fleksibilnijim tržištima rada trebalo bi se omogućiti otvaranje novih radnih mjesta, ali i prijelaz na trajnije ugovore. Time se ne bi smio povećati broj nesigurnih radnih mjesta. Države članice trebale bi uložiti veće napore u suzbijanje neprijavljenog rada.

Kako bi se riješio problem siromaštva i socijalne isključenosti, potrebno je osigurati učinkovitije sustave socijalne zaštite i istovremeno zadržati održive javne financije i poticaje za rad. Bilo kojim takvim razvojem događaja morat će se i dalje osigurati da se sustavima povlastica uz zaposlenje, naknada za nezaposlene i minimalnog dohotka potiče uključivanje na tržište rada. Primjerenom i dobro osmišljenom dohodovnom potporom, primjerice u obliku sustava naknada za nezaposlene i minimalnog dohotka, nezaposlenima se omogućuje da se posvete traženju zaposlenja i osposobljavanju, čime se povećavaju njihovi izgledi za pronalazak odgovarajućeg zaposlenja u skladu s vlastitim vještinama.

Konačno, potrebne su sveobuhvatne mjere integracije za osobe koje su najudaljenije od tržišta rada te osobito kao odgovor na nedavni priljev velikog boja izbjeglica. Za integraciju migranata te prije svega izbjeglica potreban je sveobuhvatan pristup kojim bi se olakšao njihov ulazak na tržište rada te općenito njihovo sudjelovanje u društvu.

Daljnje poboljšanje tržišta proizvoda i usluga te poslovnog okruženja

Poboljšanje funkcioniranja tržišta proizvoda i usluga izazov je s kojim se i dalje suočavaju mnoge države članice. Izazovi se razlikuju među državama članicama, ali uključuju poboljšanje fleksibilnosti tržišta proizvoda i usluga, poboljšanje kvalitete istraživanja i inovacija, smanjenje regulatornog i administrativnog opterećenja, jačanje javne uprave i poboljšanje pravosudnog sustava i okvira nesolventnosti. S obzirom na neujednačenu i često neambicioznu provedbu Direktive o uslugama u razdoblju od 2012. do 2014., mnoge su države članice iskoristile samo dio prednosti, koje su u znatnoj mjeri još neiskorištene.

Otvorena i konkurentna tržišta proizvoda i usluga neophodna su za poticanje učinkovite raspodjele sredstava i olakšavanje ulaganja. Fleksibilnijim uređenjem tržišta usluga omogućila bi se veća produktivnost, novim bi se subjektima olakšao ulazak na tržište, smanjile bi se cijene usluga te bi se potrošačima osigurao širi izbor. Nadalje, produktivnost poslovnih usluga ključna je za konkurentnost određenih gospodarskih sektora, primjerice proizvodnju. U pojedinim državama članicama postoje velike prepreke za ulazak na ta tržišta. Nacionalne bi reforme trebale biti usmjerene na uklanjanje neproporcionalnih i neopravdanih zahtjeva povezanih s izdavanjem odobrenja. Komisija će i dalje blisko surađivati s državama članicama kako bi se te prepreke uklonile.

Maloprodajni sektor ima važnu ulogu u gospodarstvu EU-a (9,6 % dodane vrijednosti i 13,1 % radnih mjesta). Nedostatna dinamika tog sektora dovodi do visokih maloprodajnih cijena, čime se znatno smanjuje kupovna moć potrošača. Istraživanja upućuju na to da su u određenoj mjeri visoke maloprodajne cijene posljedica ulaznih prepreka i drugih ograničenja kojima se smanjuje razina konkurentnosti u maloprodajnom sektoru pojedinih država članica.

Niska razina produktivnosti u maloprodajnom sektoru ograničava učinkovitost ukupnoga gospodarstva.

Povećanje transparentnosti, učinkovitosti i odgovornosti javne nabave, na koju se odnosi 19 % BDP-a EU-a, ključno je za ulaganja. Države članice trebale bi osigurati primjerene administrativne kapacitete i usmjeriti se na veću uporabu e-nabave (digitalni alati) i rješavanje problema korupcije.

Moderna i učinkovita javna uprava neophodna je za pružanje brzih i kvalitetnih usluga poduzećima i građanima. Poboljšanje kvalitete, neovisnosti i učinkovitosti pravosudnih sustava država članica preduvjet je za ulaganja i stvaranje poticajnog poslovnog okruženja. Važno je osigurati brze postupke, smanjiti broj neriješenih sudskih predmeta, povećati mjere zaštite sudske neovisnosti te poboljšati kvalitetu sudstva, među ostalim i boljom uporabom informacijske i komunikacijske tehnologije te primjenom standarda kvalitete.

Nadalje, uporabom novih tehnologija i poslovnih modela mogu se stvoriti novi izvori rasta te se može znatno povećati broj novih radnih mjesta. Kako bi najbolje iskoristile te izvore, države članice trebale bi uspostaviti primjereno i akomodativno poslovno i regulatorno okruženje te ojačati partnerstva između poslovnih subjekata i sveučilišta, prije svega za digitalnu preobrazbu industrije i usluga, aplikacije za velike količine podataka i ekonomiju utemeljenu na zajedničkoj uporabi resursa.

Nadalje, djelovanje država članica potrebno je za poboljšanje učinkovitosti pri uporabi resursa i za veće promicanje kružnoga gospodarstva. Cilj pristupa kružnoga gospodarstva²⁵ jest da se u gospodarstvu što dulje zadrže proizvodi, materijali i resursi te očuva njihova vrijednost, a stvaranje otpada svede na najmanju moguću mjeru. Razvijenijim kružnim gospodarstvom i povećanom resursnom učinkovitošću pridonijet će se poticanju ulaganja s kratkoročnim i dugoročnim koristima za gospodarstvo, okoliš i zapošljavanje.

4. Odgovorne fiskalne politike

Proračunski se deficiti smanjuju te se čini da je državni dug dosegnuo vrhunac. Gospodarski oporavak, niže kamatne stope i daljnje mjere konsolidacije u pojedinim državama pridonose smanjenju ukupnih proračunskih deficita. Državni dug unutar EU-a i europodručja trebao bi se 2015. neznatno smanjiti nakon što je nekoliko godina zaredom bilježio snažan rast. Sve manji broj država na koje se primjenjuje postupak u slučaju prekomjernog deficita rezultat je uloženi napore posljednjih godina. No veoma visoki javni dug i dalje se bilježi u mnogim državama članicama, što usporava rast i smanjuje njihovu otpornost u slučaju negativnih šokova.

Paktom o stabilnosti i rastu utvrđen je odgovarajući okvir kojim se osigurava da javne financije postanu i ostanu održive, uz potpuno iskorištavanje raspoloživog fiskalnog prostora. Komisija je upravo izdala svoja mišljenja o nacrtima proračunskih planova država članica europodručja.²⁶ Pri primjeni Pakta o stabilnosti i rastu, kako je potvrđen u okviru tog paketa, Komisija će uzeti u obzir proračunski učinak izvanrednog priljeva izbjeglica.

²⁵ Kao što je predviđeno u programu rada, Komisija će paket u području kružnoga gospodarstva predstaviti krajem 2015.

²⁶ Za više pojedinosti vidi COM(2015) 800.

Informacije koje su dostavile države članice upotrebljavat će se pri (ex post) procjeni mogućih privremenih odstupanja od uvjeta Pakta o stabilnosti i rastu u 2015. i 2016.

Smjer fiskalne politike u ovoj i sljedećoj godini općenito je neutralan i u europodručju i u EU-u kao cjelini. To se čini primjerenim uzimajući u obzir dvostruki cilj dugoročne održivosti javnih financija i kratkoročne makroekonomske stabilizacije.

Države članice trebale bi zadržati odgovorne fiskalne politike usklađene sa zajedničkim fiskalnim propisima. To je ključ za smanjenje javnog duga i ponovnu uspostavu potrebnih fiskalnih zaštitnih mjera, uz istovremeno izbjegavanje procikličkih politika. Fiskalne bi napore trebalo diferencirati po državama članicama kako bi se uzeli u obzir pojedinačni izazovi država članica u pogledu smanjenja javnog duga i stabilizacije cikličkog položaja, pri čemu je potrebno voditi računa o učinku prelijevanja, osobito među državama članicama europodručja. Ostvaruje se napredak u smjeru snažnijih nacionalnih fiskalnih okvira, koji su ključni za postizanje i zadržavanje odgovarajućih fiskalnih politika. Komisija namjerava početkom 2016. objaviti izvješće o uključivanju Fiskalnog ugovora u nacionalno zakonodavstvo kako je predviđeno člankom 8. stavkom 1. Ugovora o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u ekonomskoj i monetarnoj uniji (TSCG).

Pri utvrđivanju fiskalnih strategija prednost bi se i dalje trebala davati rashodima kojima se potiče rast i očuvanju produktivnih javnih ulaganja. Najveće smanjenje potrošnje koje države članice europodručja planiraju za sljedeću godinu utječe na plaće u javnom sektoru i državnu nabavu roba i usluga. Planirana prilagodba vjerojatno ne bi utjecala na srednjoročne izgleda za rast, iako bi u strukturi rashoda moglo biti prostora za odabire kojima se u većoj mjeri potiče rast. Nadalje, trebalo bi sustavno revidirati učinkovitost u postizanju ciljeva postojećih programa rashoda država članica te po potrebi povećati učinkovitost donošenjem reformi.

Povećanje učinkovitosti i pravednosti poreznih sustava

Na prihodovnoj je strani važno osigurati učinkovite porezne sustave kojima se potiče rast. To uključuje prebacivanje poreznog opterećenja s rada. Time se može znatno pridonijeti povećanju stope zaposlenosti i prilagodljivosti tržišta rada.

Uz to je potrebno riješiti i problem povlaštenog poreznog tretmana duga. Povlaštenim poreznim tretmanom duga, koji proizlazi iz poreznog odbitka za plaćanja kamatnih stopa, potiče se pristup financiranju i time ulaganjima, a to je i jedan od razloga što se financiranju duga daje prednost nad financiranjem vlasničkoga kapitala. Na razini država članica taj se problem povlaštenog tretmana duga u poslovnom financiranju može riješiti uklanjanjem poremećaja koji nastaju iz diferenciranog oporezivanja. Komisija će u okviru sveobuhvatnog rada na promicanju zajedničke konsolidirane osnovice poreza na dobit preispitati načine rješavanja problema povlaštenog tretmana. Novi će prijedlog predstaviti u 2016.

Nadalje, države članice trebale bi se usmjeriti na smanjenje agresivnog poreznog planiranja i suzbijanje porezne prijevare i utaje. Time će se pridonijeti osiguravanju prihoda, primjerice za javna ulaganja ili smanjenje poreza. Države članice mogu se boriti protiv poreznih utaja, prijevara i izbjegavanja plaćanja poreza mjerama izvršenja, povećanjem transparentnosti i suradnjom s različitim nacionalnim poreznim upravama. Komisija je u lipnju predstavila akcijski plan s ciljem ponovnog povezivanja oporezivanja i mjesta ekonomske djelatnosti, rješavanja problema erozije porezne osnovice i premještanja dobiti u kojem sudjeluju pojedine multinacionalne kompanije te povećanja porezne transparentnosti.

Isto tako, u ožujku je predložila paket mjera za povećanje porezne transparentnosti, a glavni element bio je uvođenje automatske razmjene informacija među državama članicama o njihovim poreznim mišljenjima²⁷ povezanima s bilo kojim korporativnim subjektom.

Odgovor na demografski izazov

Duži i zdraviji životni vijek značajno je postignuće naših društava. Sada je potrebno odgovornim politikama osigurati da mirovinski i zdravstveni sustavi te sustavi dugoročne skrbi budu financijski održivi i da mogu svima pružiti primjerenu zaštitu. Tijekom posljednjeg desetljeća ostvaren je znatan napredak u reformi europskih modela socijalne zaštite, prije svega u pogledu mirovina. U većini slučajeva sustavi su prilagođeni kako bi bolje podnijeli demografski učinak koji će postati očit u idućih deset godina. Prilagodba ne uključuje samo opće povećanje dobi za umirovljenje, već i ograničenja u pogledu ranog umirovljenja.

Te mirovinske reforme usmjerene na povećanje održivosti mogu dovesti do novih izazova u mnogim državama članicama. Općenito, reforme su pratile racionalizaciju javnih mirovinskih sustava. Kako bi se osigurala trajna potpora tim reformama i njihova uspješnost, vjerojatno će za očuvanje mirovinskih primanja biti potrebne i druge popratne mjere, primjerice produljenje radnog vijeka i osiguravanje drugih oblika mirovinskih primanja s pomoću dopunske mirovinske štednje. Istovremeno, države članice moraju podržati razvoj zajedničkih i pojedinačnih mirovinskih planova kojima bi se dopunili javni mirovinski sustavi, među ostalim i uklanjanjem prepreka na europskoj razini. Socijalni će partneri u tom procesu možda imati važnu ulogu, ovisno o nacionalnim praksama.

Kada je riječ o sustavima zdravstvene i dugoročne skrbi, potrebne su daljnje reforme kako bi se povećala njihova troškovna učinkovitost i osigurao odgovarajući pristup. Demografski izazov ne utječe samo na mirovine, već i na rashode povezane sa zdravstvenom i dugoročnom skrbi. Bude li stanovništvo zdravije, povećat će se i sudjelovanje na tržištu rada i radna produktivnost. Države članice trebaju uvesti mjere kojima će osigurati održivu financijsku osnovicu, potaknuti pružanje učinkovitih usluga primarne zdravstvene skrbi i pristup tim uslugama, osigurati troškovno učinkovitu uporabu lijekova i bolju javnu nabavu, poboljšati integraciju skrbi uporabom najnovijih informacijskih kanala (kao što je e-zdravlje), procijeniti relativnu učinkovitost tehnologija u području zdravstva te potaknuti promicanje zdravlja i prevenciju bolesti.

5. Sljedeći koraci

EU mora djelovati ambiciozno i jedinstveno kako bi nadvladao ekonomske i socijalne izazove. U ovom Godišnjem pregledu rasta Komisija predlaže da se to djelovanje provodi na temelju integriranih stupova **ponovnog pokretanja ulaganja, provedbe strukturnih reformi i modernizacije javnih financija**, sa snažnim naglaskom na otvaranju radnih mjesta i socijalnoj uključenosti. Godišnjim pregledom rasta pokreće se Europski semestar 2016.

²⁷ Porezno mišljenje odnosi se na način na koji nacionalna uprava određuje poreze za određenu strukturu ili poslovnu praksu u dotičnoj državi članici.

Komisija sa zanimanjem iščekuje stajališta Europskog parlamenta i dionika na svim razinama kako bi se obogatila rasprava i odredila prioriteta djelovanja.

Uz rasprave o prioritetima europodručja utvrđenima u odgovarajućoj preporuci, institucije EU-a trebale bi se dogovoriti i oko prioriteta EU-a i europodručja za sljedeću godinu. Oni bi zatim trebali poslužiti kao smjernice za nacionalne programe reformi država članica odnosno njihove programe stabilnosti ili konvergencije u travnju te za odgovarajuće preporuke po državama članicama u svibnju.

Za uspjeh je potrebna snažna zajednička predanost država članica i institucija EU-a. Komisija će i dalje surađivati sa svim dionicima kako bi osigurala da se oporavak kreće u održivom smjeru te da Europa može u potpunosti iskoristiti potencijal u području zapošljavanja i rasta.

POBOLJŠANI EUROPSKI SEMESTAR

Komisija je znatno racionalizirala europski semestar u odnosu na prošlu godinu te je uspostavila dublji dijalog s državama članicama, primjerice proaktivnom suradnjom s dionicima na svim razinama, boljom usmjerenošću izdanih smjernica i objavljivanjem izvješća po državama članicama u veljači, čime se ostavlja više vremena za izradu preporuka po državama članicama. Kao što je najavljeno u Komunikaciji od 21. listopada 2015.²⁸, od ovog semestra uvest će se dodatna poboljšanja:

- Bolja integracija dimenzije europodručja i nacionalne dimenzije. Uspješno i snažno gospodarstvo europodručja presudno je za kvalitetno funkcioniranje cijelog EU-a. Kako bi se omogućila takva integracija, Godišnji pregled rasta za 2016. popraćen je skupom preporuka za europodručje. Riječ je o važnoj promjeni u odnosu na prethodne cikluse semestra kada su se preporuke za europodručje predlagale zajedno s preporukama po državama članicama pred kraj semestra.
- Veći naglasak na zapošljavanju i socijalnom učinku. Pitanja povezana sa zapošljavanjem i socijalnom politikom dodatno su istaknuta u postupku zbog makroekonomskih neravnoteža. U Izvješću o mehanizmu upozoravanja za 2016., koje se objavljuje uz ovaj Godišnji pregled rasta, upotrebljavaju se tri glavna pokazatelja (stopa aktivnosti, nezaposlenost mladih, dugoročna nezaposlenost). Veća se pozornost posvećuje socijalnoj pravednosti u kontekstu novih programa makroekonomske prilagodbe. Nacrt Zajedničkog izvješća o zapošljavanju sadržava sažeti prikaz izazova i prioriteta. Bliska suradnja sa socijalnim partnerima promiče se na svim razinama.
- Promicanje konvergencije uspostavom referentnih vrijednosti i primjenom najbolje prakse. Komisija će postupno predlagati referentna mjerila i jačati razmjenu najbolje prakse u okviru različitih politika ili tematskih područja.
- Usmjerenija podrška reformama zahvaljujući fondovima EU-a i tehničkoj pomoći. Ovaj Godišnji pregled rasta popraćen je prijedlogom o financiranju tehničke pomoći državama članicama.²⁹

Nadalje, kao što je predloženo 21. listopada, ekonomsko upravljanje EU-a poboljšat će se uvođenjem praktičnih poboljšanja u okviru postupka zbog makroekonomskih neravnoteža te u okviru provedbe Pakta o stabilnosti i rastu, ali i uspostavom savjetodavnog Europskog fiskalnog odbora i mreže nacionalnih odbora za konkurentnost.

²⁸ COM(2015) 600.

²⁹ COM(2015) 701.